

Доц. др Гордана Дракић

Правни факултет Универзитета у Новом Саду

ГРАЂАНСКО ПРАВО НА ВОЈВОЂАНСКОМ ПРАВНОМ ПОДРУЧЈУ У КРАЉЕВИНИ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

Од самог настанка Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, један од најизраженијих проблема у држави који је требало решити био је правни партикуларизам. Правни систем у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца није био јединствен – чинило га је шест различитих правних подручја. Било је неопходно донети нове јединствене законе, односно спровести изједначавање закона у држави. Посебан, тзв. скраћени поступак за изједначавање закона био је прописан Видовданским уставом. Нарочиту улогу у поступку изједначавања права имао је Законодавни одбор Народне скупштине Краљевине СХС. Ни на војвођанском правном подручју није постојала јединственост у важењу правних прописа. Углавном је важило угарско право, осим на оном делу територије који је пре развојачења припадао Војној граници, где је важило аустријско право. Угарско приватно право било је карактеристично по томе што је у њему обичајно право имало значајну улогу, а нарочиту правотворну функцију имала је судска пракса. На војвођанском правном подручју постојао је мешовити правни систем који је представљао синтезу судског и законског права, а у којој мери су се разликовали, на њему важећи, правни прописи из области грађанског права у односу на прописе осталих правних подручја у раду је приказано на примеру прописа брачног права.

Кључне речи: Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца; Правни партикуларизам; Изједначавање закона; Војвођанско правно подручје; Грађанско право; Брачно право.

1. УВОД

Стварање Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца – 1. децембра 1918. године, представљало је прекретницу у јавном животу југосло-

венских народа. У заједничку државу ушле су области које су се међу собом разликовале у степену економског развика, и које су имале историјске, културне и националне особености. Поред тога, југословенске земље унеле су, приликом уједињења, у новостворену краљевину свака своје посебно право по којем су до тог тренутка живеље у оквиру пређашњих држава у чијим оквирима су се налазиле.

Правни систем у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, стога, није био јединствен, већ га је чинило шест различитих правних подручја: србијанско, војвођанско, црногорско, босанско-херцеговачко, хрватско-славонско и далматинско-словеначко. Подела на наведена правна подручја извршена је с обзиром на судско-административну надлежност, те с обзиром на правне прописе који су се на поједином подручју примењивали.

Тако, србијанско правно подручје у судско-административном погледу чинила је територија надлежности Касационог суда у Београду и апелационих судова у Београду и Скопљу. Правни прописи некадашње Краљевине Србије важили су на овом подручју, уколико нису били измењени одредбама прописа који су донесени у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

Војвођанско, односно правно подручје Војводине са Међумурјем било је у надлежности Касационог суда Одељења Б у Новом Саду. На овој територији, важило је углавном мађарско право. Оно се, такође, примењивало под условом да није било у супротности са прописима законодавства нове државе. На оном делу територије Војводине који је пре развојачења припадао Војној граници, важило је аустријско право под истим условима као мађарско. То је било подручје надлежности Окружног суда у Панчеву и среских судова у Банатском Карловцу, Белој Цркви, Ковину, Тителу и Жабљу.

Црногорско правно подручје чинила је територија надлежности Великог суда у Подгорици, а на њему се примењивало право некадашње Краљевине Црне Горе.

Босанско-херцеговачко правно подручје обухватало је територију Босне и Херцеговине, односно територију надлежности Врховног суда у Сарајеву. На овом подручју, једним делом важило је аустријско право, док је за муслимане у области брачног права важило искључиво шеријатско право.

Хрватско-славонско подручје обухватало је територију бивше Краљевине Хрватске, Славоније и Далмације, без Далмације, Истре и Међумурја. Сходно судско-административној подели, то је било подручје надлежности Одељења Б Стола седморице у Загребу и апелаци-

оних судова у Сплиту и Љубљани. На овом подручју, важило је новелирано аустријско право.

Далматинско-словеначко право обухватало је Далмацију са острвима Пагом, Рабом и Крком, те подручје котара Кастав и Словенију.¹

Да би се у пуној мери остварило јединство новостворене државе, једнакост њених држављана пред законом, учвршћење правног поретка и сигурности у држави, било је неопходно створити јединствено правно подручје. У низу крупних питања у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца за која је требало наћи одговарајућа решења, по својој важности и ургентности, нарочито се истицало питање изједначења закона у држави.

Рад на изједначењу права у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца отпочео је већ у току прве године постојања нове државе, а тим словима нарочито су се бавила два министарства. То су били Министарство правде и Министарство припреме за уставотворну скупштину и изједначење закона, које је након доношења Устава Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца променило назив у Министарство за изједначење закона. Организација Министарства правде била је регулисана *Уредбом о уређењу Министарства правде* донесеној у децембру 1919. године.² Према слову Уредбе, у саставу Министарства правде постојала су четири одељења. Једно од њих било је Одељење за израду законских пројеката. Задатак овог Одељења био је да се бави проучавањем законских текстова и да министру правде да своје мишљење о томе које законске одредбе би требало исправити. Поред тога, вршило је упоредноправно проучавање закона, нарочито оних који су се тicali судства, и указивало министру правде на то која напредна решења из страних закона би требало имплементирати у домаће законодавство. Одељење за израду законских пројеката требало је да се стара о штампању *Зборника закона и уредаба*, прикупља одлуке Касационог суда и врши друге послове.

При Министарству правде Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, у децембру 1919. године, основан је Стални законодавни савет, с циљем стручне и хармоничне израде законских пројеката и непрекидног рада на усавршавању постојећег законодавства. Стални законодавни савет остваривао је континуирану сарадњу са осталим министарствима и њиховим стручним телима, а нарочито са Законодавним одбором Народне скупштине. У свом саставу, имао је три одсека: приватно-

¹ F. Čulinović, *Državopravna historija jugoslavenskih zemalja XIX i XX vijeka II*, Zagreb 1959, 308 и даље.

² Уредба о уређењу Министарства правде Краљевине СХС, *Сл. новине Краљевине СХС*, бр. 168/19.

правни, кривичноправни и јавноправни. Стални законодавни савет чинили су стални, почасни и привремени чланови. Сталне чланове Савета постављао је министар правде из реда универзитетских професора права, судија и других правних стручњака. У оквиру Сталног законодавног савета формиран је ужи одбор који је доносио одлуку о томе које законске пројекте је потребно припремити и, потом, их упућивао одговарајућем одсеку.³

Формирање Законодавног одбора Народне скупштине било је предвиђено прелазним одредбама Устава Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца донесеног 28. јуна 1921. године, као тела на које је требало да буде пренесен знатан део законодавне надлежности. Законодавни одбор имао је, пре свега, задатак да спроведе ликвидацију правног провизоријума на тај начин што је требало да укине, измени или остави у важности привремене законе, уредбе, правилнике и решења које су владе доносиле за време трајања провизоријума. Сходно члану 130 Видовданског устава, мањи део тих прописа могао се изменити искључиво законодавним поступком. То су били привремени закони, уредбе, правилници и решења који су за предмет регулисања имали: аграрне односе у држави; Народну банку Краљевине СХС; ликвидацију мораторног стања и ликвидацију правног стања створеног ратом и накнаду штете ратом причињене; државне зајмове, те убрзање рада и поступка код судова.⁴

За други – већи део привремених закона, уредаба, правилника и решења, Устав је прописивао поступак, најпре, испитивања, а, затим, и озакоњења у Законодавном одбору Народне скупштине. Тако, влада је била дужна да, према члану 130 Видовданског устава, све поменуте прописе упути Законодавном одбору. Потом, Одбор је имао задатак да прегледа достављене му акте у року од пет месеци и да донесе одлуку о томе који од њих ће остати у важности без измена, а које би требало изменити, односно укинути. Одлуке Законодавног одбора проглашаване су као закони, дакле, у Службеним новинама Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Прописи у погледу којих Законодавни одбор, у остављеном року, није донео никакву одлуку наставили су и даље да важе, с тим да су се убудуће могли изменити само редовним законодавним поступком. Сви привремени закони, уредбе, правилници и решења, које влада није поднела Законодавном одбору на преглед у остављеном року од месец дана, престајали су да важе.

³ *Ibid*, чл. 14, 16.

⁴ Устав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, *Сл. новине Краљевине СХС*, бр. 142 А/21.

Друга значајнија делатност Законодавног одбора састојала се у претресању и усвајању законодавних предлога који су за предмет имали изједначење законодавства у држави. У члану 133 Видовданског устава, био је прописан тзв. краћи поступак за изједначење законодавства и управе у држави. Поступак је подразумевао да се сви законски предлози који су за предмет имали изједначење законодавства, без обзира на то да ли су поднесени од стране владе или појединих посланика, упуте Законодавном одбору посредством Председништва Народне скупштине.

Извештај Законодавног одбора заједно са формулисаним законским предлогом упућивао се, потом, Народној скупштини на решавање. О поднесеним законским предлозима, Народна скупштина се изјашњавала поименичним гласањем једанпут и у целини, о томе да ли их прима или одбацује. Дакле, у Скупштини се одлучивало о законским предлозима у оној редакцији у којој су били упућени од стране Законодавног одбора, а посланици нису имали право да мењају текст предлога нити да о њима дискутују. Дозвољене су биле само кратке изјаве по једног представника појединих парламентарних група.

Сходно Уставу Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, краћи поступак за изједначење закона требало је да траје пет година рачунајући од дана доношења највишег правног акта у држави. Истовремено, Устав је садржао одредбу којом је предвиђена могућност да се поменути рок, у случају потребе, продужи одговарајућим законом.

Изједначење права у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца одвијало се прилично спорим темпом, јер су на њега утицале поменуте разнородне друштвене прилике у појединим деловима државе, али више од свега честе промене влада и супротстављени политички интереси. Иако је несумњиво постојала једнодушност у ставу владајућих и научних кругова о неопходности изједначења закона и стварању јединственог правног простора, релативно брзо је постало јасно да ће процес изједначења трајати много дуже од првобитно планираног. Наиме, предузети посао изједначења права одликовала је опширност и компликованост и то нарочито, по речима савременика, у цивилистичкој сфери „где је потребно, и поред најбољих начела науке, са нарочитом обазривошћу водити рачуна о појмовима и навикама народа, да не би дошло до наглог ломљења правног живота у оним правним гранама које су везане са породицом, својином, деликатним друштвеним односима, и т. д.“⁵ На обимност посла који се подразумевао приликом изједначења права и закона у области грађанског права, често

⁵ М. Чубински, „Изједначење и реформа закона у Краљевини СХС“, *Летопис Матице српске* 327/1926, 255.

је указивано у стручној јавности Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, нарочито у научним радовима и расправама истакнутих правника. Истовремено, угледни стручњаци указивали су у својим чланцима, на тему изједначења закона, на неопходност продужења рока важења краћег поступка за изједначење закона у држави као темељног предислова да се започети посао приведе крају.⁶

Међутим, приликом скупштинске расправе о потреби продужења мандата Законодавног одбора у процесу изједначења закона у држави, било је доста противника који су наглашавали да то значи преношење законодавне надлежности на једно уже тело. Подршка Радикалне и Хрватске сељачке странке била је довољна да се усвоји законски предлог којим је продужен рад Законодавног одбора.⁷ Након тога, крајем јуна 1926. године, проглашен је Закон којим је краћи поступак за изједначење законодавства и управе, прописан у Уставу, продужен за још три године.⁸

Док се чекало да рад на унификацији права у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца изнедри јединствене законе, важење и примена различитих правних прописа у унитарној држави стварали су велике тешкоће у пракси. У даљем тексту укратко ћемо се осврнути на стање које је у погледу грађанскоправних прописа постојало на војвођанском правном подручју.

Како смо напред навели, ни на самом војвођанском правном подручју није постојала јединственост у важењу правних прописа. Када је реч о грађанском праву, углавном је важило угарско право, осим на оном делу територије Војводине који је пре развојачења припадао Војној граници где се примењивао аустријски Општи грађански законик. Угарско приватно право било је карактеристично по томе што је у њему обичајно право имало значајну улогу, а нарочито правотворну функцију у том смислу имала је судска пракса. Ту се, пре свега, мисли на на тзв. децизије, односно пресуде највиших угарских судских инстанци, тзв. Краљевских курија. Највиша судска инстанца на војвођанском правном подручју у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца било је Одељење Б Касационог суда у Новом Саду. Начелне одлуке Касационог суда или децизије нису имале карактер закона, али су се судови и грађани придржавали тих правила, претпостављајући да ће највиши суд на основу њих решити конкретан правни спор. Примена

⁶ *Ibid*, 258. М. Константиновић, „Изједначење закона“, *Књижевни север* 2/1925, 63–64.

⁷ Б. Глигоријевић, *Парламент и политичке странке у Југославији (1919–1929)*, Београд 1979, 228.

⁸ Закон о продужењу рока за краћи поступак за изједначење законодавства и управе у земљи, *Сл. новине Краљевине СХС*, бр. 268/26.

угарских закона на подручју Војводине била је, наравно, могућа само уколико исти нису били у супротности с новим системом власти, односно законима Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.⁹ На подручју Војводине постојао је, дакле, мешовити правни систем који је, може се рећи, представљао успешну синтезу судског и законског права. „Захваљујући специфичној улози Касационог суда у Новом Саду, временом је уобличен аутохтони систем војвођанског приватног права. Реч је о посебној врсти *мешовитих правних система*. У њему налазимо елементе тзв. *судског права* (које је настајало кроз праксу Касационог суда), али и елементе *законског права* (које су стварали органи законодавне власти).¹⁰

Упечатљив пример у којој мери су се међу собом разликовали правни прописи из области приватног права појединих правних подручја у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, представља осврт на стање које је постојало у материји брачног права. Битна особеност угарског брачног права била је обавезна форма грађанског брака као једина призната форма склапања брака. Грађански брак био је прописан угарским Законом о браку из 1894. године – *XXXI Законски чланак од године 1894*, који је ступио на снагу 1. октобра 1895. године.¹¹ „У Војводини су до 1. октобра 1895. били закључивање и развод брака уређени разним прописима, према томе, којој су вероисповести супрузи припадали. Брак се је могао да закључи у свим случајевима искључиво црквеним обредом и само је тако закључени брак био ваљан; у брачним су парницама одлучивали негде као код католика и код православних, црквени, а негде, као код мојсијеваца и осталих, државни судови. Зак. чл. XXXI-1894. о брачном праву (...) је у облику обавезног грађанског брака увео јединствени правни ред на том пољу“.¹² На свим осталим правним подручјима у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, био је признат искључиво црквени брак, који се склапао према правилима цркве којој су брачни другови припадали и пред свештеником њихове верске заједнице. Разлика у вери је, стога, углавном представљала сметњу за закључење брака. Према прописима о браку који су важили на подручју Војводине то није био случај, јер је обавезна грађанска форма брака управо требало да олакша скла-

⁹ З. Пишкулић, И. Ђерђ, *Основи приватног права у Војводини*, Издавачка књижарница Геше Кона, Београд 1924, 8. Вид. F. Čulinović, 310–311.

¹⁰ Д. Николић, *Хармонизација и унификација грађанског права*, Правни факултет у Новом Саду, Нови Сад 2004, 157.

¹¹ Законски чланци XXXI, XXXII, XXXIII од године 1894. О брачном праву, О вероисповедању деце и о Државним матицама, Српска Манастирска Штампарија, Сремски Карловци 1895. Склапање брака пред грађанским чиновником било је прописано § 29 XXXI Законског чланка из 1894.

¹² З. Пишкулић, И. Ђерђ, 219.

пање брака између припадника различитих вероисповести, што је и била интенција угарског Закона о браку из 1894. године, с обзиром на то да је у Угарској у време доношења закона живео велики број припадника различитих вероисповести. „Између брачног права што влада у свим правним подручјима наше државе и мађарског брачног права што је остало на снази у Војводини, Међумурју и Замурју, битне су разлике у том, што мађарско брачно право: прописује облигаторан грађански брак, не познаје препреке (сметње) различитости вере и допушта развод брака судачком пресудом на основу углављених законских разлога.“¹³

Дакле, брак је, сходно Закону из 1894, сматран за непостојећи у случају када су два лица закључила брак пред свештеником по прописима своје цркве, уколико претходно није био склопљен грађански брак. Према одлуци Касационог суда Одељења Б у Новом Саду, која је донесена у току 1928. године: „Не може се мериторно решити бракоразводна парница ако у списима нема доказа (извод) да је брак склопљен пред државним матичарем, чак ни онда ако има доказа о томе да је црквени брак склопљен“.¹⁴ У предметном случају странке су приложиле одговарајући извод на основу кога је утврђено да су склопиле црквени брак, али не и доказ да је пре тога склопљен брак пред грађанским чиновником. Суд је, на основу слова Закона о браку, оправдано заузео став да: „Без тога доказа не може бити говора о разводу брака јер ако брак парничних странака није склопљен пред надлежним државним матичарем, не постоји“.¹⁵

Пропис о облигаторној форми брака односио се и на странце који су хтели да закључе пуноважан брак на подручју Војводине. „Ако иноземац намерава у Угарској брак склопити, имају се у погледу навештавања употребити одредбе угарског закона. Иноземац је дужан доказати и то, да по законима његове домовине нема запреке браку. Министар правосуђа може опростити од дужности тога доказивања“.¹⁶

Према § 28 Закона о браку, склапању брака морало је да претходи његово оглашавање. Формалност оглашавања брака служила је обавештавању јавности о томе да ће одређен брак бити склопљен и давању

¹³ И. Милић, *Преглед мађарског приватног права*, Наклада ауторова, Суботица 1921, 17–18.

¹⁴ Збирка одлука виших судова бр. VIII из 1928, случај бр. 191. Наведено према О. Цвејић-Јанчић, „Брачно право у Војводини између два светска рата“, *Зборник Матице српске за друштвене науке* 2008, 125, 38.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ § 113 XXXI Законског чланка из 1894. године, *Мали Зборник Закона за правно подручје БББ*, Штампарија „Даничић“, Нови Сад 1924, св. 10, 32.

могућности да заинтересована лица, евентуално, уложи приговор уколико су располагала доказима који су искључивали пуноважност брака. Брак се изузетно, према § 36 могао склопити и без претходног оглашавања у случају болести „од које прети скоро смрт једној од странака, које желе ступити у брак (...) ако ове обе странке изјаве пред грађанским чиновником, да по њиховом најбољем знању, између њих нема никакве брачне сметње“.¹⁷

Различитости у прописима који су регулисали институт брака, у пракси су доводиле до многих тешкоћа. Како смо напред навели, на свим правним подручјима, осим на војвођанском, у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца био је обавезан црквени брак. Тако, примера ради, брак који би један Србијанац закључио у цркви са једном Србијанком и који је био пуноважан на србијанском правном подручју, на подручју Војводине сматран је за неважећи. Уколико би се такав брачни пар, потом, доселио у Војводину ради државне службе, из чињенице да је њихов брак сматран за неважећи произлазили су бројни проблеми. Довољно је навести да је децу из такве заједнице војвођански закон сматрао за небрачну и тако их, у сваком погледу, третирао, нарочито када се радило о наслеђивању. У пракси се, даље, постављало и питање пословне способности Србијанке удате пуноважно и грађански и црквено у Војводини за Србијанца који је на том подручју био распоређен као чиновник у државној служби. Удата пунолетна Војвођанка била је, сходно прописима, у погледу могућности да врши своја права, односно у погледу пословне способности изједначена са пунолетним мушкарцем.¹⁸

Наведени примери довољна су илустрација стања које је коегзистенција различитих правних прописа на територији исте државе стварала у пракси. Сукоби закона равни онима међу сувереним државама и отежани правни саобраћај били су свакодневна појава. Исти правни послови производили су различита дејства у разним крајевима Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, а одговор на питање постоји ли брак, те да ли је неки правни посао произвео дејство зависио је, како су често савременици истицали, од географске ширине.

О томе колико је питање изједначавања брачног права било актуелно, сведочи и податак да је оно било централна тема Другог Конгреса правника Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца одржаног 1926. године у Љубљани. Конгрес је, након врло живе дискусије, усвојио резолуцију о брачном праву и у јавност изашао са закључком да се „још пре унифицирања грађанског права“ донесе јединствени закон о

¹⁷ *Ibid*, 11.

¹⁸ Вид. М. Константиновић, 56–59.

браку који би прописао цивилну форму склапања брака, те који би једнообразно уредио услове за ваљаност, односно разлоге за развод за све грађане без обзира на вероисповест.¹⁹

Међутим, и поред напора који су, од самог настанка Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца чињени да се у оптималном року постигне изједначење законодавства у држави, тај процес од изузетне важности, који је добио и посебну, уставом прописану процедуру, није у току трајања периода парламентаризма уродио плодом. Упркос прописаном краћем поступку за изједначење закона, у пракси је, како смо указали, тај посао текао споро ометан политичким трзавицама. Сложена политичка ситуација достигла је врхунац трагичним догађајем у Народној скупштини у јуну 1928. године. Влада формирана након атентата у Скупштини изнела је у својој програмској декларацији, између осталог, прилично опсежан законодавни програм који је на прво место поставио изједначење закона у држави. Убрзо потом, 6. јануара 1929. године, краљ Александар Карађорђевић завео је режим отворене диктатуре.

У прокламацији о завођењу диктатуре, краљ Александар је, између осталог, навео да дотадашњи закони остају на снази, док се према потреби не укину његовим указом. На исти начин, краљевим указом, требало је да се у режиму диктатуре доносе нови закони. У програмској декларацији прве владе новог апсолутистичког режима, као приоритетни циљеви истакнути су завођење потпуног реда и пуне дисциплине у државној администрацији, као и потпуно изједначење законодавства у целој држави у што краћем року.²⁰ Крајем јануара 1929. године, основан је Врховни законодавни савет и Комисија стручњака при Министарству правде који су као основни задатак имали припрему законодавства.

Управо, у режиму Шестојануарске диктатуре, законодавни рад на изједначавању права дао је резултате и право је у том периоду, сразмерно, највише унификовано. Наиме, влада је добила могућност да сама доноси законе, те је „у тим новим приликама беспарламентарног режима законодавство кренуло бржим темпом“.²¹

¹⁹ О томе, вид. *Споменица II Конгреса правника*, Љубљана 1926, и Д. Пантић, *Питање унификације породичног, наследног и задружног права у Краљевини Југославији (СХС) 1919–1941*, Правни факултет Универзитета у Источно Сарајеву, Источно Сарајево 2006, 60–65.

²⁰ Декларација владе од 13. јануара 1929. године, *Алманах Краљевине Југославије IV јубиларни свезак 1929–1931*, Загреб 1931.

²¹ F. Čulinović, *Jugoslavija između dva rata II*, Zagreb 1961, 11.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. *Алманах Краљевине Југославије IV јубиларни свезак 1929–1931*, Загреб 1931;
2. Глигоријевић, Бранислав, *Парламент и политичке странке у Југославији (1919–1929)*, Београд 1979;
3. Константиновић, Михаило, „Изједначење закона“, *Књижевни север* 2/1925;
4. Милић, Иво, *Преглед маџарског приватног права*, Наклада аутора, Суботица 1921;
5. Николић, Душан, *Хармонизација и унификација грађанског права*, Правни факултет у Новом Саду, Нови Сад 2004;
6. Пантић, Драган, *Питање унификације породичног, наслеђеног и заједничког права у Краљевини Југославији (СХС) 1919–1941*, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево 2006;
7. Пишчулић, Звонимир, Ђерђ, Имре, *Основи приватног права у Војводини*, Издавачка књижарница Геце Кона, Београд 1924;
8. *Споменица II Конгреса правника*, Љубљана 1926;
9. Цвејић-Јанчић, Олга, „Брачно право у Војводини између два светска рата“, *Зборник Матице српске за друштвене науке* 38/2008;
10. Чубински, Михаило, „Изједначење и реформа закона у Краљевини СХС“, *Летопис Матице српске* 307/1926;
11. Čulinović, Ferdo, *Državnopravna historija jugoslavenskih zemalja XIX i XX vijeka II*, Zagreb 1959;
12. Čulinović, Ferdo, *Jugoslavija između dva rata II*, Zagreb 1961.

Правни извори

1. Уредба о уређењу Министарства правде Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, *Сл. новине Краљевине СХС*, бр. 168/19;
2. Устав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, *Сл. новине Краљевине СХС*, бр. 142 А/1921;
3. Закон о продужењу рока за краћи поступак за изједначење законодавства и управе у земљи, *Сл. новине Краљевине СХС*, бр. 268/1926.
4. Законски чланци XXXI, XXXII, XXXIII од године 1894. О брачном праву, О вероисповедању деце и о Државним матицама, Српска Манастирска Штампарија, Сремски Карловци 1895.
5. XXXI Законски чланак из 1894. године, *Мали Зборник Закона за правно подручје БББ*, Штампарија „Даничић“, Нови Сад 1924, св. 10.

Assistant Professor Gordana Drakić, LL.D.

Faculty of Law,
University of Novi Sad

CIVIL LAW IN THE TERRITORY OF VOJVODINA IN THE KINGDOM OF SERBS, CROATS AND SLOVENES

Summary

From the very beginnings of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes legal particularism used to be the one of the most outstanding problems. The common state of Serbs, Croats and Slovenes was composed of six different legal territories and it was necessary to adopt new uniform laws in various areas of state life. The special shortened procedure for unification of the law was prescribed by the St. Vitus' Day (Vidovdan) Constitution. In this procedure the Legislative Committee of the National Assembly had a prominent role.

The Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes was a state with six different systems of civil law in force in its territory. Existence and application of different legal regulations in the unitary state caused significant problems in practice and everyday life. Nor was there any uniformity of legislation in the territory of Vojvodina either. In the prevailing part of Vojvodina the Hungarian Marital Law Act from 1894 was effective, by which civil marriage was introduced and religious differences as an impediment for marriage were abolished.

The period from 1918 to 1929 in the history of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes was marked by numerous political and parliamentary crises that had a negative impact on the legislative work of the National Assembly. Different socio-political circumstances also rendered the legislative work in the first ten years of the existence of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes inert and without significant success.

Key words: *The Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes; Legal particularism; Unification of law; Territory of Vojvodina; Civil law; Marital law.*